

MAHALLİ İDARELER MECLİSLERİNCE OLUŞTURULAN KOMİSYONLAR

Recep DEMİR
Başkontrolör/AREM Başkan
Yardımcısı

GİRİŞ

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 127. maddesi hükmü uyarınca, mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.

Mahalli idarelerden olan belediyeler, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından

seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olarak görev ve sorumluluk alanlarından önemli görev yapmaktadırlar.

Belediyelerle ilgili yasal düzenlemeler 5393 sayılı Belediye Kanunu'yla 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunudur. 5393 sayılı Kanunun 14. maddesinde mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla belediyenin görev ve sorumlulukları, 15. maddesinde de belediyenin yetkileri ve imtiyazları düzenlenmiştir. Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları 5216 sayılı Kanunun 7. maddesinde

İl özel idaresi, il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir.

düzenlenmiş, 28. maddesinde de Belediye Kanunu ve diğer ilgili Kanunların 5216 sayılı Kanun'a aykırı olmayan hükümlerinin ilgisine göre büyükşehir ve ilçe belediyeleri hakkında da uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Belediyeler Kanunlarla verilmiş olan bu görev ve sorumluluklarıyla yetki ve imtiyazlarını karar organları olan belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanını aracılığıyla yerine getirmektedirler. 5393 sayılı Kanunun 18. maddesinde belediye meclisinin, 34. maddesinde belediye encümeninin, 38. maddesinde Belediye başkanının görev ve yetkileri belirlenmiştir. 5216 sayılı Kanunun 18. maddesinde büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Kanunda büyükşehir belediye meclisi ile büyükşehir belediye encümeninin görev ve yetkilerine yer verilmemiştir. Bu karar organları 5393 sayılı Kanunda belediye meclis ve encümenine verilen görev ve yetkileri kullanmaktadır.

İl özel idaresi, il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir. İl özel

idaresinin organları, il genel meclisi, il encümeni ve validen teşekkül eder.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunuyla il özel idaresinin kuruluşu, organları, yönetimi, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları düzenlenmiştir. Kanunun 6. maddesinde, il özel idaresinin görev ve sorumlulukları; 7. maddesinde il özel idaresinin yetkileri ve imtiyazları; 10. maddesinde il genel meclisinin görev ve yetkileri; 26. maddesinde, encümenin görev ve yetkileri; 30. maddesinde valinin görev ve yetkileri düzenlenmiştir. İl özel idarelerine kanunla verilmiş olan bu görev ve sorumluluklarıyla yetki ve imtiyazlarını karar organları olan il genel meclisi, encümen ve vali aracılığıyla yerine getirmektedirler.

Belediye ve il genel meclisi görev alanına giren işlerin bir kısmını kendi içinde oluşturdukları ihtisas komisyonlarında görüşüldükten sonra karara bağlar. İhtisas komisyonlarının yanında belediye meclisince denetim komisyonu da oluşturulmaktadır. Bu çalışmanın konusunu mahalli idareler -Belediye, İl özel idaresi- meclislerince teşkil edilen komisyonların oluşturulmasının yanı sıra çalışma usul ve esasları hakkında kısa açıklamada bulunulacaktır.

İHTİSAS KOMİSYONUNUN OLUŞTURULMASI

Belediye ve il özel idarelerinde ihtisas komisyonları üyelerini seçmek görev ve yetkisi idarelerin meclislerindedir. Belediye ve il genel meclisi, üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan bir yılı geçmemek üzere nisbî çoğunlukla aynı yöndeki oyların, diğer oy topluluklarından fazla olması durumu- ihtisas komisyonları kurabilir. İl özel idare-

ler açısından Plân ve Bütçe ile İmar ve Bayındırlık komisyonları en çok yedi kişiden meydana gelir. Büyükşehir belediyelerinde komisyonların üye sayısı en az beş, en çok dokuz kişiden oluşur. Komisyonların oluşturulmasıyla ilgili meclis kararından komisyonların ne kadar süre için kurulduğu belirtilmelidir.

Belediyelerde bazı komisyonların kurulması zorunludur. İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde plân ve bütçe ile imar komisyonlarının kurulması zorunludur. Büyükşehir belediyelerinde de İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plân ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

İl özel idarelerinde eğitim, kültür ve sosyal hizmetler komisyonu, imar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu ile plân ve bütçe komisyonu kurulması zorunludur.

Belediyeler ve il özel idareleri ihtiyaç duyması halinde zorunlu olan komisyonların haricinde meclis kararıyla diğer konularda ihtisas komisyonu kurulabilir.

Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliğiyle belediye meclisinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemiş, 21. maddesinde ihtisas komisyonlarının oluşumu düzenlenmiştir.

İl Genel Meclisi Çalışma Yönetmeliğiyle, il genel meclisinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemiş, 20. maddesinde ihtisas komisyonlarının oluşumu düzenlenmiştir.

İHTİSAS KOMİSYONLARININ SEÇİMİ

Belediye Kanunu'nda ve Büyükşehir Belediyesi Kanunuyla İl Özel İdaresi Kanununda ihtisas komisyonlarının,

her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulacağı hüküm altına alınmıştır.

Bunlara ilave olarak Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği (md.21) ile İl Genel Meclisi Çalışma Yönetmeliğinde (md.20,) yer alan düzenlemeler uyarınca: İhtisas komisyonlarına siyasî parti grupları aday gösterebileceği gibi, üyeler de o partiden aday olabilir. Meclis üyelerinin birden fazla komisyonda görev alması mümkündür. Komisyonların toplam üye sayısı meclis üye tam sayısından fazla olduğu durumlarda komisyona üye veremeyen siyasî partilerin üyeleri ile bağımsız üyeler meclis kararıyla komisyonlarda görev alabilir. Komisyon üyeliklerinde eksilme olduğu takdirde süreyi tamamlamak üzere yeni üye seçilir. Komisyon toplantılarına üst üste üç defa mazeretsiz olarak katılmayan üyenin üyeliği meclis kararı ile düşürülebilir. Bağlı olduğu partiden istifa eden komisyon üyesinin komisyon üyeliği de sona erer. Süreyi tamamlamak üzere ilk toplantıda aynı partiden yeni üye seçimi yapılır.

Danıştay 8. Dairesinin 19.02.2014 tarihli, E: 2011/12, K: 2014/1122 sayılı kararında, mevzuat hükümlerinin değerlendirilmesinin sonucunda, ihtisas komisyonlarına üye seçiminin nisbi çoğunlukla gerçekleştirileceği, bununla birlikte komisyondaki üyelerin parti dağılımının, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle belirleneceği, dolayısıyla anılan hususta basit yönteminin benimsendiği sonucuna varılmakta olduğu, öte yandan, basit oran yöntemiyle komisyondaki partiler arası üye dağılımının belirlenmesi, temsilde adalet ilkesine, çoğulcu demokrasi anlayışına ve ihtisas ko-

misyonlarının kurulmasından beklenen faydaya daha uygun düşmekte olduğu hususu belirtilerek özetle; Her ne kadar, İdare Mahkemesince, ihtisas komisyonlarının nisbi çoğunlukla belirtilmesi nedeniyle komisyondaki partiler arası üye dağılımının nisbi temsil (D'Hont) yöntemine göre belirlenmesinde hukuka aykırılık olmadığı gerekçeyle davanın reddine karar verilmiş ise de, anılan "nisbi çoğunluk" şartının komisyonlara üye seçimi ile ilgili olduğu; komisyondaki partiler arası üye basit oran metodunun uygulanmasına ilişkin özel bir düzenleme bulunmakta iken, ülkemiz seçim genelinde uygulandığından bahisle nisbi temsil (D'hont) metodunun uygulanmasının mevzuata açık bir aykırılık teşkil edeceği; basit oran metodunun demokratik teamülle-re daha umun düştüğü göz önünde bulundurulduğunda dava konusu işlemlerde hukuka uyarlık ve Mahkeme (İzmir 1. İdare Mahkemesi) kararında ise hukuki isabet bulunmamaktadır denilmiştir.

Belediye Kanunu'nun 24, Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 15, Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliğinin 21, İl Özel İdaresi Kanunu'nun 16, İl Genel Meclisi Çalışma Yönetmeliği 20'nci maddelerinde yer alan hükümler ve mahkeme kararları doğrultusunda ihtisas komisyonlarına üye seçiminde basit orantı yöntemi kullanılacaktır. Basit orantı yönteminde hesaptaki küsurat tama tamamlanır.

İHTİSAS KOMİSYONLARININ GÖREV ALANI

İhtisas komisyonları görev alanına giren konularda meclis başkanı tarafından kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır. Gerektiğinde bir konu meclis başkanınca birden fazla komisyona havale edilebilir. Görev alanına giren işler ihtisas ko-

misyonlarında görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır. İmar ve bütçeye ilişkin konularla ilgili olarak meclis tarafından bir karar alınmadan önce ilgili komisyonlarda görüşülmesi zorunludur.

İHTİSAS KOMİSYONLARININ ÇALIŞMA USULÜ

İhtisas komisyonları üyeleri arasından bir başkan ve bir başkan vekili seçer. İhtisas komisyonları üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Komisyonlar çalışmalarında uzman kişilerden de yararlanabilir.

Belediye Kanunlarında-5393, 5216- , "Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü içinde kendilerine havale edilen işleri sonuçlandırır."; il özel idare Kanununda "İmar ve bayındırlık komisyonu dışındaki komisyonların çalışma süreleri meclisin toplantı süresiyle sınırlıdır. Meclis toplantısını müteakip imar ve bayındırlık komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır." hükümleri yer almıştır.

Söz konusu düzenlemelere göre, belediyeler açısından ihtisas komisyonlarının belediye meclis toplantısı -Meclisin bir ay içinde yaptığı birleşimlerin tamamı- n dan sonra toplanarak kendisine havale edilen işleri kanunlarda öngörülen sürelerde sonuçlandıracağı anlaşılmaktadır. İl Özel idareleri açısından da İmar ve bayındırlık komisyonu dışındaki komisyonların çalışma süreleri meclisin toplantı süresiyle sınırlı tutulmuştur.

Ancak çalışma yönetmeliklerinin düzenlemelerinde İhtisas komisyonlarının toplantılarını, meclisin

İl Özel İdaresi Kanununun 16'ncı maddesinde komisyon toplantıları düzenlenmiş olup imar ve bayındırlık komisyonları dışındaki komisyonların görev süresi meclisin toplantı süresi ile sınırlandırılmıştır.

toplantı süresinde veya müteakip günlerde yapacağı belirtilmiştir.

Konuyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı (mülga) Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün Genelgesinde- 23/07/2007 tarihli ve B.05.0. MAH.0.65.001/80000-18679 sayılı İl Genel Meclisi Kararları konulu GENELGE 2007/ 76- "3- İl genel meclisi ihtisas komisyonlarının çalışmalarının zamana yayılması mümkün değildir. İl genel meclisi, il özel idaresinin karar organıdır. Karar organının icra organı gibi sürekli çalışması Kanunun lafzına ve ruhuna aykırıdır. Bazı il özel idarelerinde zorlama yöntemleri çeşitli adlar altında çok sayıda komisyonlar kurulmuş ve komisyon çalışmaları yılın bütün iş günlerini kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

İl Özel İdaresi Kanunu'nun 16'ncı maddesinde komisyon toplantıları düzenlenmiş olup imar ve bayındırlık komisyonları dışındaki komisyonların görev süresi meclisin toplantı süresi ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca denetim komisyonunun hangi süre ile çalışabileceği yine Kanunda belirtilmiştir. İmar ve bayındırlık komisyonu ile denetim komisyonu gibi Kanunun saydığı komisyonlar

dışında, zorlama yöntemleri çeşitli adlar altında kurulan diğer komisyonların meclis dağıldıktan sonra da toplanmaya devam etmesi ve karar alması mevzuata aykırıdır. Bu şekilde alınan kararların geçerliliği ve ödenen huzur hakları kanuni dayanaktan yoksundur. Bu itibarla ihtisas komisyonlarının Kanunun 16 ncı maddesi çerçevesinde çalıştırılması il genel meclisinin veya başkanının sorumluluğundadır." denilmiştir.

Fakat daha sonra 2007/76 sayılı Genelge'ye ilişkin ek olarak yayımlanan 26.07.2007 tarihli ve B.05.0. MAH.0.65.001/ 19011 sayılı GENELGE 2007/78' de, Bakanlığımızın ilgi genelgesinde yer alan "İmar ve bayındırlık komisyonu ile denetim komisyonu gibi Kanunun saydığı komisyonlar dışında, zorlama yöntemleri çeşitli adlar altında kurulan diğer komisyonların meclis dağıldıktan sonra da toplanmaya devam etmesi ve karar alması mevzuata aykırıdır. Bu şekilde alınan kararların geçerliliği ve ödenen huzur hakları kanuni dayanaktan yoksundur." ibaresi; toplantı süreleri il genel meclisi çalışma süresi ile aynı olan ihtisas komisyonları tarafından yapılacak çalışmaların il genel meclisinin toplantıda olduğu sırada bitirilmesinin mümkün olduğunu ifade etmektedir.

Dolayısıyla, çalışmalarını meclisin toplantıda olduğu sürede yapmayan veya yapamayan ihtisas komisyonlarının; 5302 sayılı Kanunun 16'ncı maddesi ve İl Genel Meclisi Çalışma Yönetmeliği'nin 20'nci maddesinde belirtildiği şekilde, il genel meclis toplantısının bitimini müteakip kendilerine tanınan sürede ayrıca toplanıp çalışmalarına engel bir husus bulunmamaktadır." Denilmek suretiyle çalışmalarını meclisin toplantıda olduğu sürede yapmayan veya yapamayan ihtisas komisyonlarının il genel meclis toplantısının bitimini müteakip kendilerine tanınan süre-

de ayrıca toplanıp çalışabilecekleri ifade edilmiştir.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra mecliste karara bağlanır.

İmar ve bayındırlık komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırarak raporunu meclise sunar. Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Rapor Kanunda öngörülen sürenin sonunda meclise sunulmadığı takdirde, konu meclis başkanı tarafından doğrudan gündeme alınır.

İçişleri Bakanlığı (Mülga) Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün 25/11/2009 tarihli ve B.05.0.MAH.0.01.02.00.521.2009.20.1330/29973-54434 sayılı görüşünde ihtisas komisyonlarının, kendilerine havale edilen konularda Kanunda öngörülen süreler zarfında karar almaları gerektiği, öngörülen süre içinde konu karara bağlanamaz veya alınan kararlar meclis tarafından yeterli görülmez ise, aynı konunun tekrar komisyona havale edilmesi imkanının bulunmadığı ve bu gibi konuların meclis tarafından doğrudan karara bağlanması gerektiği belirtilmiştir.

Belediyelerde ihtisas komisyonları toplantılarına gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; mahalle muhtarları-büyükşehirde yok- ildeki kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu top-

Büyükşehir ilçe belediye meclisleri Ekim ayı toplantısının ilk oturumunda, il genel meclisleri, büyükşehir ve diğer belediye meclisleri ise Kasım ayı toplantısının ilk oturumunda bütçe tasarısını, incelenmek üzere plan ve bütçe komisyonuna havale ederler.

lantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir. Bu kişi, kurum ve kuruluşların katılımına ilişkin usul ve esaslar hakkında meclis önceden genel bir karar alabileceği gibi herhangi bir komisyon toplantısı için ayrıca bir karar da alabilir. Belediye meclisinde bir karar almadığı durumlarda komisyon uygun gördüğü takdirde katılım için gerekli tedbirleri alır.

İl özel idarelerinde kaymakamlar ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ve ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversite ve sendikalar ile gündemdeki konularla ilgili köy ve mahalle muhtarları ile sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

İhtisas komisyonu raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere belediye meclisi tarafından belirlenecek maliyet bedeli karşılığında verilir.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU OLUŞTURULMASI VE ÇALIŞMA USULÜ

Büyükşehir ilçe belediye meclisleri Ekim ayı toplantısının ilk oturumunda, il genel meclisleri, büyükşehir ve diğer belediye meclisleri ise Kasım ayı toplantısının ilk oturumunda bütçe tasarısını, incelenmek üzere plan ve bütçe komisyonuna havale ederler. Mahalli idareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 28. maddesinde Plan ve bütçe komisyonu oluşturulması ve çalışma usulü düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme Belediye Kanunu ve Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliğindeki düzenlemelerle özdeştir.

Söz konusu düzenlemede; “(1) Meclis, üyeleri arasından;

- il özel idarelerinde en az üç, en çok yedi,
- Büyükşehir belediyelerinde en az beş, en fazla dokuz,

c) Diğer belediyelerde ve birliklerde en az üç, en fazla beş kişiden,

oluşmak üzere her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle plan ve bütçe komisyonu oluşturulur. Birlik meclislerinde siyasî parti grubu ve bağımsız üye bulunmadığından bütçe ve plan komisyonu oluşturulması halinde, siyasî partiler adına aday gösterilmez. Plan ve bütçe komisyonu üye sayısını meclis tespit eder.

(2) Plan ve bütçe komisyonu ilk toplantısında üyeleri arasından bir başkan ve bir başkan vekili seçer. Başkanın bulunmadığı zamanlarda komisyona başkan vekili başkanlık eder.

(3) Komisyon üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve kararları mevcudun çoğunluğu ile alır. Oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu taraf tercih edilir.

(4) Komisyon çalışmalarına izinsiz ve mazeretsiz olarak üç birleşime katılmayan üyenin durumu bir tutanakla meclis başkanlığına bildirilir. Bu üye hakkında meclisçe komisyon üyeliğinden düşürülme kararı verilebilir.

(5) Bu şekilde düşürülen üye sayısı toplantı yeter sayısını sağlayamayacak sayıya ulaştıkça, meclisçe komisyonun boş üyeleri için yeniden seçim yapılır.

(6) Komisyon kendisine havale edilen bütçe tasarısını beş iş gününden fazla olmamak üzere meclisin belirleyeceği süre içinde inceleyerek görüşünü içeren bir rapor düzenler ve meclise sunar.

(7) Bu sürenin sonunda hazırlanacak rapor meclise sunulmadığı takdirde, konu meclis başkanı tarafından doğrudan gündeme alınır.

(8) Komisyon, bütçe çalışmalarında birim yetkililerinin görüşüne başvurabilir.

(9) Komisyon üyeleri yatırımlarla ilgili meclisçe daha önce kabul edilen program dışında bütçeye yatırım ödeneği konulmasını ve program-

lı işlere ait ödeneğin başka işlere aktarılmasını, projelerin gerçekleşmesini engelleyecek ödenek indirimlerini, ödeneği temin edilmemiş projelerin bütçeye dâhil edilmesini teklif edemezler.

(10) Komisyon çalışmalarına meclisin diğer üyeleri de katılabilir, söz alıp konuşabilir ancak oylamaya katılamazlar.

(11) Birlikler ile nüfusu 10.000'in altındaki belediyelerde plân ve bütçe komisyonunun oluşturulması zorunlu değildir.

(12) Bağlı idarelerde, büyükşehir belediye meclisi genel kurul sıfatı ile toplantı yaptığından, büyükşehir plan bütçe komisyonu aynı zamanda bağlı idare plan ve bütçe komisyonu olarak görev yapar.

(13) Plan ve bütçe komisyonu aynı zamanda kesin hesap komisyonu olarak da görev yapar." denilmiştir.

DENETİM KOMİSYONU

Denetim komisyonu belediyeler açısından 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 25. maddesiyle, il özel

idareleri açısından 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 17. maddesiyle düzenlenmiştir.

İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisi, il özel idarelerinde il genel meclisince her ocak ayı toplantısında belediyenin/il özel idaresinin bir önceki yıl gelir ve giderleri ile bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin denetimi için kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üye sayısı üçten az beşten çok olmamak üzere bir denetim komisyonu oluşturur. Dolayısıyla oluşturulan bu denetim komisyonu bir önceki mali yılın denetimini yapar.

Komisyon, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. Komisyona üye seçiminde ihtisas komisyonlarına üye seçimindeki usul ve esaslar uygulanır.

Denetim komisyonu kendi arasından bir başkan, bir başkan vekili seçer. Denetim komisyonu üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır.

Komisyon, belediyelerde belediye başkanı tarafından belediye binası, il özel idarelerinde vali tarafından il özel idare binası içinde belirlenen yerde çalışır. Denetim komisyonu çalışmalarında uzman kişi ve kuruluşlardan yararlanabileceği gibi kamu kuruluşları personelinden de yararlanabilir. İl özel idarelerinde kamu kuruluşları personelinden de yararlanabilme valinin onayıyla olur. Meclisin bir kararı olmadan, komisyonda uzman kişi görevlendirilmesi mümkün değildir. Komisyon tarafından istenen bilgi ve belgelerin iade edilmek üzere idare tarafından verilmesi zorunludur.

İçişleri Bakanlığı (Mülga) Mahalli İdareler Genel Genel Müdürlüğü'nün 04/06/2007 tarihli ve B.05.0. MAH.0.65.001/80000-14234 sayılı denetim komisyonları konulu genelgesinde "5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 25'nci maddesi ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 17'nci maddesine göre kurulan denetim komisyonlarının çalışma usul ve esasları hakkında, belediyeler ve il özel idareleri tarafından Bakanlığımıza intikal ettirilen görüş taleplerinde; denetim komisyonlarının yetkileri, denetimin kapsamı, komisyonun kurulmasına ilişkin meclis kararının uygulanması gibi hususlarda tereddütler yaşandığı tespit edilmiştir.

Ortaya çıkan tereddütlerin giderilmesi bakımından, denetim komisyonlarının çalışması konusunda aşağıda belirtilen ilke ve esaslara göre hareket edilmesi uygun bulunmuştur.

1. Komisyonların denetim yetkileri, bir önceki yıl gelir ve giderleri ile bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemler ile sınırlı olup, cari yıl iş ve işlemleri komisyonların yetki alanı dışında kalmaktadır.
2. Komisyonların gelir ve giderlerle ilgili incelemeleri sırasında, gelirin tahsiline ve giderin yapılmasına ilişkin belge ve bilgiler ile bunlara esas teşkil eden diğer işlemleri de incelemesi mümkündür. Bu esaslar haricinde işlem yapılması veya idarenin takdir yetkisini sınırlandıracak şekilde komisyon kararı alınmasına imkân bulunmamaktadır.
3. Komisyonlar, il özel idareleri, belediyeler ve bunlara bağlı işletme ve müesseseler ile su, kanalizasyon, doğal gaz, ulaşım ve benzeri hizmetleri yürüten bağlı kuruluşlarda inceleme yapacaktır. İl özel idareleri ve belediyeler ile bunların bağlı kuruluşları tarafından Türk

İl özel idarelerinde komisyon, çalışmasını Şubat ayı sonuna kadar tamamlar ve buna ilişkin raporunu, izleyen ayın onbeşine kadar meclis başkanlığına sunar.

Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş veya sermaye katılımında bulunmuş ticari şirketler denetim komisyonlarının yetki alanı dışında bulunmaktadır.

4. İl özel idareleri, il ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde denetim komisyonu kurulması mecburidir. Bu sebeple, denetim komisyonu kurulmasına ilişkin meclis kararlarının, vali veya belediye başkanı tarafından bir daha görüşülmek üzere meclise iade edilerek kanunda öngörülen çalışma süresinin kısaltılmasına imkan bulunmamaktadır.

5. Denetim komisyonları tarafından denetimlerle ilgili olarak istenecek her türlü bilgi ve belgenin komisyonlara verilmesi ve denetimi kolaylaştıracak her türlü tedbirin alınması zorunludur.

..."

Denilmiştir.

Belediyelerde komisyon, çalışmasını kırk beş iş günü içinde tamamlar ve buna ilişkin raporunu, mart ayının sonuna kadar meclis başkanlığına sunar. Başkan, nisan ayı meclis toplantısında denetim raporunu okutmak suretiyle meclise bilgi verir.

İl özel idarelerinde komisyon, çalışmasını şubat ayı sonuna kadar tamamlar ve buna ilişkin raporunu, izleyen ayın onbeşine kadar meclis başkanlığına sunar. Başkan, Nisan ayı meclis toplantısında denetim raporunu okutmak suretiyle meclisin bilgisine sunar.

Denetim Komisyonun Kanunda belirtilen süreyi kısaltılması mümkün iken, bu sürenin uzatılması mümkün değildir.

Denetim komisyonu raporu meclis gündemine alınarak, kabulü veya reddi konusunda bir oylama yapılmaz.

Konusu suç teşkil eden hususlarla ilgili olarak meclis başkanlığı tarafından yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulur.

Konu, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun kapsamına giren nitelikte bir suç içeriyorsa yetkili mercilere, suç duyurusunda bulunulur. 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununu kapsamına giren bir suç ise, bu durumda yetkili Cumhuriyet Başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunulur. Ortada bir kamu zararına ilişkin bir tespit varsa sorumlusundan mali tazmini gereken hususlarda da Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca üst yönetici-Belediye Başkanı, Vali- tarafından yapılan değerlendirme sonucunda kamu zararı niteliği taşımamakla birlikte, tahsili gereken bir alacak olduğuna karar verilmesi halinde bu alacak genel hükümlere göre takip ve tahsil edilir.

KOMİSYONLARDA ÇALIŞTIRILACAK UZMAN KİŞİLER

Denetim komisyonu çalışmalarında görevlendirilecek kişilerde de aranı-

lacak şartlar belediyeler açısından Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliğinde (md.23), il özel idareleri açısından İl Genel Meclisi Çalışma Yönetmeliğinde (md.22) düzenlenmiştir.

Yönetmeliklerin bu husustaki düzenlemeleri benzer hükümleri içermekte olup denetim komisyonu çalışmalarında görevlendirilecek kişilerde aşağıdaki şartlar aranır:

- Kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilecek kişilerde; kamu kurum ve kuruluşlarında denetim elemanı veya en az beş yıl kurumlarının gelir, gider veya bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin yürütüldüğü birimde çalışıyor olması gerekir.
- Kamu personeli dışındaki kişilerde; kamu kurum ve kuruluşlarının gelir, gider veya bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin

yürütülmesinde en az beş yıl çalışmış olmak ya da maliye, muhasebe, işletme, iktisat, kamu yönetimi veya benzer alanlarda en az lisans düzeyinde eğitim almış ve denetim yapabilecek bilgi ve tecrübeye sahip olması gerekir.

Siyasi partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde teşkilatlarında halen görevli olan kişiler, denetim komisyonlarında uzman olarak görevlendirilemez.

Belediyelerde denetim komisyonu toplantılarına, belediye ve bağlı kuruluşları dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilenlere (1.000); kamu personeli dışındaki diğer uzman kişilere büyükşehir belediyelerinde (3.000), diğer belediyelerde (2.000) gösterge rakamının Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayıyla çarpımı sonucu bu-

lunacak miktarı geçmemek üzere, belediye meclisince belirlenecek miktarda günlük ödeme yapılır. Denetim komisyonunun emrinde görevlendirilecek kişi ve gün sayısı belediye meclisince belirlenir (5393 S.K. md.25/3).

İl özel idarelerinde denetim komisyonu çalışmalarına, il özel idaresi dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilenlere 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 25'nci maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen miktarı- (1.000) gösterge rakamının Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı- geçmemek üzere, il genel meclisince belirlenecek miktarda günlük ödeme yapılır. Denetim komisyonunun emrinde görevlendirilecek kişi ve gün sayısı il genel meclisince belirlenir.

SONUÇ

Belediye ve il özel idarelerinde ihtisas komisyonları ve denetim komisyonları önemli görevler yerine getirmektedir. İhtisas komisyonları meclis kararlarının alınma sürecinin odağında yer almaktadır. Meclisin görev alanına giren hususta bir karar almadan önce konu, ilgili ihtisas komisyonlarında teknik olarak incelenmekte,

gerektiğinde uzmanlardan da faydalanılarak bir rapor hazırlanıp meclis başkanlığına sunulmaktadır.

İhtisas komisyonları toplantılarına kendileriyle ilgili hususlar da oy hakkı olmaksızın Belediyelerde gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; mahalle muhtarları -Büyükşehirde yok- ildeki kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler; il özel idarelerinde bu

belirtilenlerin yanı sıra kaymakamlar ve ilgili köy muhtarları kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilmektedir. Bu suretle meclisin gündeminde olan hususla ilgili temsilciler aracılığıyla halkın katılımı sağlanmaktadır.

İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyeler ve il özel idarelerinin bir önceki yıl gelir ve giderleri ile bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin denetimi meclisin kendi üyeleri arasından seçtiği denetim komisyonu marifetiyle denetlenmektedir. Bu denetim sonucunda konusu suç teşkil eden hususlarla ilgili olarak meclis başkanlığı tarafından yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulmaktadır. Bu suretle belediye meclisi belediyelerde, il genel meclisi il özel idarelerinde denetim yetkisini kullanmaktadır.